

Pataki Péter Gergely – Dr. Zörög Zoltán

A fiatal korosztály befektetési szokásai különös tekintettel a kriptopénzek piacára

ÖSSZEFOGLALÁS

A 2022-es év a pénzügyi befektetők számára kifejezetten negatívnak volt tekinthető. A piacok valamennyi szegmensében negatív hozamok voltak jellemzők. A részvénypiacok 2008 óta nem látott visszaesést szenvedtek el, elsősorban a jegybankok kamatemelései hatására. A kötvénypiacokon pedig, az emelkedő hozamok következtében „morzsolódtak le” az árfolyamok. A negatív hatások alól a kriptopénzek piaci sem tudták kivonni magukat. Szinte valamennyi ismertebb kriptodeviza árfolyama mély zuhanásnak indult az elmúlt időszakban. E folyamatot felerősítették azok a hírek, amelyek a világ harmadik legnagyobb kriptotőzsdéjének, az FTX-nek az összeomlásáról szóltak. A kriptopénzek világa elsősorban a fiatalabb korosztály körében népszerű. Vizsgálatunk során, online kérdőíves felmérés keretében azokra a kérdésekre kerestük a választ, hogy a 18 és 25 év közötti korosztály mennyire van tisztában a befektetési lehetőségekkel, hogyan reagáltak a 2022-ben végbement negatív folyamatokra, hogyan viszonyulnak a kriptopénzekbe való befektetésekhez, és tisztában vannak-e annak kockázataival.

BEVEZETÉS

A hazai lakosság megtakarítási szokásait számos tanulmány vizsgálta, ezek között több is foglalkozott a fiatalok megtakarítási szokásaival és pénzügyi attitűdjével. Tatay (2009) szerint, az egyének fiatalabb korban érik el az egy főre jutó jövedelem maximumot. Később ennek a jövedelemszintnek megfelelő fogyasztást kívánják megtartani, ami hitelfelvételre ösztönöz. A Garai-Fodor et.al (2018) megállapították, hogy a pénzügyi attitűd kialakulásában szerepet játszik a család, az iskola és a média. Német et.al (2016) szerint az egyének pénzügyi magatartása, illetve szokásai térben és időben is rendkívül differenciáltak lehetnek, mivel ezek kialakulását, illetve folyamatos változását számos tényező együttesen befolyásolja. Megállapítják, hogy az egyének tehetnek azért, hogy jobban boldoguljanak. Mind az előre definiált, mind a tapasztalati úton nyert dimenziók azt mutatják, hogy a legeredményesebb megküzdési stratégia a pénzügyi tudatosság (költségek tervezése, számontartása), illetve a szorgalom, a dolgozóság fejlesztése. Zsótér-Nagy (2012) megállapította, hogy ahhoz, hogy az általános- és középiskolában, valamint az egyetemeken eredményesen lehessen pénzügyi kultúrát, tudatos fogyasztási magatartást és adekvát gazdasági ismereteket oktatni, elengedhetetlen a pénzügyi attitűd és materiális irányultság vizsgálatát célul tűző kutatások eredményeit felhasználni. Baranyi et.al (2021) kérdőíves felmérés adatait felhasználva keresztábra elemzés segítségével igazolták, hogy az iskolai végzettség befolyásolja a megtakarítási hajlandóságot. Azon kitöltők, akik „populáris banki szolgálta-

tásokat” vettek igénybe, magasabb iskolai végzettséggel rendelkeztek, mint a „szkeptikusok”, akik még a „populáris” pénzügyi szolgáltatásoktól is távol álltak. Klapper és szerzőtársai (2012) kutatásaik során azt igazolták, hogy a magasabb szintű pénzügyi kultúra nagyban segíti az egyéneket a váratlan makrogazdasági és jövedelmi megrázkódtatások kezelésében. (A pénzügyi kultúra fogalmi értelmezésével annak rendkívül sokszínű megközelíthetőségéből kifolyólag – terjedelmi korlátok miatt – jelen tanulmányban nem foglalkozunk.) Baranyai et.al (2019) megállapították, hogy a demográfiai jellemzők közül a legmagasabb iskolai végzettség hatása bizonyult – a nem mellett – a legjelentősebbnek a befektetési döntések során. Az iskolai végzettség növekedésével dinamikusan nő a megtakarítás valószínűsége is. Ezt a dinamizmust jól szemlélteti, hogy a 8 általános iskolával rendelkező személyekhez képest a felsőfokú végzettségűek körében 3,86-szor nagyobb a megtakarítások meglétének valószínűsége. Dembinski (2018) rámutatott arra, hogy a 2008-ban kezdődött pénzügyi válság napvilágra hozta a pénzügyi világnézet korlátait és a paradigma hiányosságait, ugyanakkor az egyetemeken folyó pénzügyi oktatás alig változott. Tóth (2020) megállapította, hogy az utóbbi évek robbanásszerű digitális fejlődése elérte a hazai pénzügyi világot is, amelyen keresztül nagy hatással lesz, illetve már van is a KKV-k pénzügyi kultúrájának változására is.

Az utóbbi években a befektetési termékek diverzifikációját lehet megfigyelni szerte a világban, így hazánkban is. Egy diverzifikált portfólióban akár helye lehet a kriptopénzeknek is, amelyek elsősorban a fiatalabb és magasabb iskolai végzettségűek körében népszerűek. (Gáspár et. al 2023)

Kriptopénzek alatt olyan digitális, virtuális eszközöket értünk, amelyek fizetőeszközként vagy csereeszközként használhatóak. A nemzeti fizetőeszközökhöz hasonlóan ezen termékekkel is lehet kereskedni az erre szakosodott pénzügyi piacokon, a kriptotőzsdéken, ahol az árfolyamukat keresletük és kínálatuk alakulása határozza meg. Azonban a hagyományos pénznemekkel és elektronikus fizetési megoldásokkal szemben ezen eszközöknek nincsen hivatalos kibocsátójuk, elfogadottságuk jelenleg korlátozott, és nem tartoznak egyetlen ország hatóságának vagy jegybankjának ellenőrzése és irányítása alá sem. A stablecoin-ok olyan digitális értékegységek, melyek nem egy meghatározott valuta formájában képeznek értéket, hanem egy sor stabilizáló eszközre támaszkodva próbálják meg minimálisra csökkenteni az árfolyamuk ingadozását. A stablecoin-ok legfőbb célja, hogy stabilitást nyújtsanak a kriptoeszközök piacán az olyan valuták mellett, amelyek ára felelős kibocsátó hiányából fakadóan rendkívül volatilis, a széles körben vett gazdasági tekintetben. (Dirk Bullmann, 2019)

A kriptopénzeket napjainkban leginkább spekulatív befektetési termékeknek tekintik a piacon. (Matolesy, 2022) Napjainkban – 2023 elején – már több mint 22.000 különböző kriptopénz közül válogathatnak a befektetők, s rengeteg olyan információ érhető el, amivel a befektetőket, illetve a piacot próbálják befolyásolni az ebben érdekeltek. (coinmarketcap.com, 2023) Az emberek többsége manapság inkább a Bitcoin-t és az egyéb kriptovalutákat, az inflációt fedező, „store of value”-nak tekinti a véges darabszámuk és az aranyhoz hasonló tulajdonságaik miatt.

A kriptoeszközök egyik legjelentősebb problémája a volatilitási kockázat. Az osztott főkönyvi technológia, azon belül a blokklánc technológia komoly potenciált rejt magában, és ezért a piaci szereplők és a szabályozó hatóságok szorgalmazták a piaci elterjedését, a kriptoeszközök nem tudtak széles körben elfogadottá válni. Ennek alapvető oka a megfelelő taxonómia és szabályozás hiánya, a technológiákkal szembeni bizalmatlanság, valamint a csalások és egyéb jogellenes tevékenységek nagy száma. (Dell’Erba 2019)

Lee (2018) utal arra, hogy az optimális kriptovalutához az alábbi 4 jellemző szükséges: árstabilitás, skálázhatóság, adatvédelem (privacy) és decentralizáció. Egyéb jellemzőnek a szerző az egyszerűséget, az elegáns koncepciót, a partnerek általi könnyű integrálhatóságot, és a kereskedési helyszínekre való könnyű bevezetést tekinti. Álláspontja szerint az árstabilitás az alapvető szempont, amely rövidtávon a tranzakciók szempontjából, hosszú távon a tartás szempontjából fontos.

A stablecoinok célja, hogy biztonságot nyújtsanak a kriptoeszközök piacain a főbb devizákhoz képest, amelyek vásárlóerejének védelmével hosszú távú fenntartásával a megbízható központi bankok vannak megbízva”. (Senner-Sornette 2018; Katona 2019)

Egy 2018-ban publikált tanulmány kimutatta, miszerint hozzávetőlegesen 65 éves korig a kockázatvállalási hajlandóság lineáris csökkenést mutat, majd azt követően is folyamatosan csökken. Ez a gyakorlatban tehát annyit jelent, hogy valaki minél idősebb, annál kisebb eséllyel fog kriptodevizát venni. (Dohmen et al. 2018)

Gogol (2022) vizsgálatai kifejezetten a kriptodevizát vásárlók korcsoport szerinti megoszlására és az általuk vásárolt mennyiségre koncentráltak. A kormegoszláson belül 76,46%-kal magasan az Y generáció volt a legjelentősebb, majd őket követte 17,4%-kal az Z, 4,93%-kal az X, végül mindössze 1,22%-kal a baby boomer generáció. Ez tehát megerősíti a Dohmen et. al (2018) vizsgálatainak eredményét, mivel a 18 és 40 év közötti korosztály együttesen közel 94%-ot képvisel a kriptopénzek vásárlói között.

A kriptopénzek egyik legfőbb ígérete, hogy visszaadják az embereknek a pénzük feletti irányítást azzal, hogy kiiktatják a közbenső, központi ellenőrző és felügyeleti szerveket a pénzmozgások láncolatából. (Györfi, et al, 2019) Emellett egyes kriptopénzek teljes anonimitást, míg mások pseudo-anonimitást is kínálnak a felhasználóknak, hogy pénzügyi szokásaikat és tevékenységüket diszkrétan kezelhessék, és ne

#	Name	Price	Volume(24h)	1h %	24h %	7d %	Market Cap	Circulating Supply
1	Bitcoin BTC	\$18,137.79	\$26,237,770,250 1,437,328 BTC	-0.61%	+4.11%	+7.69%	\$349,332,872,881	19,259,943 BTC
2	Ethereum ETH	\$1,386.82	\$10,426,567,500 7,457,023 ETH	-0.91%	+3.99%	+10.50%	\$169,710,425,338	122,373,866 ETH
3	Tether USDT	\$1.00	\$33,332,883,955 33,330,608,091 USDT	-0.01%	-0.01%	-0.02%	\$66,278,779,788	66,272,586,561 USDT
4	BNB BNB	\$282.13	\$568,639,796 2,009,062 BNB	-0.57%	+1.33%	+9.65%	\$45,130,171,846	159,962,867 BNB
5	USD Coin USDC	\$0.9998	\$4,065,745,041 4,065,643,840 USDC	-0.02%	+0.01%	+0.01%	\$43,996,628,373	44,004,473,933 USDC

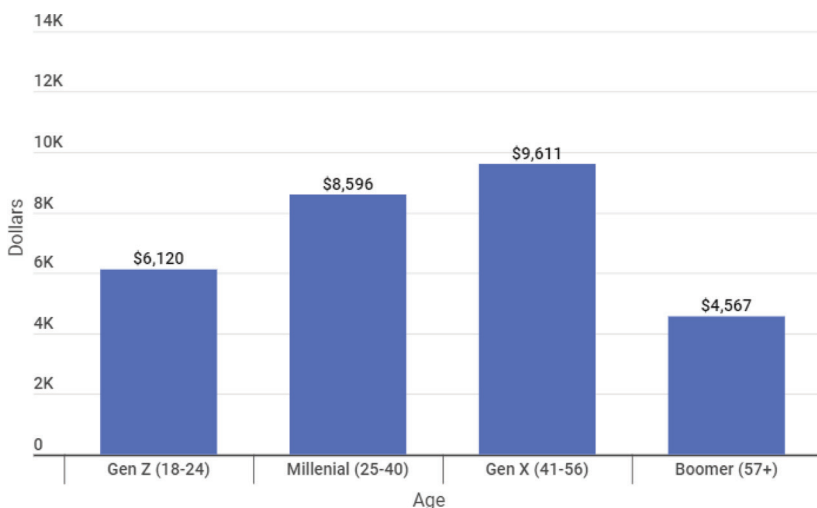
1. ábra: Az 5 legjelentősebb kriptodeviziza

Forrás: coinmarketcap.com (2023)

legyenek kiszolgáltatva a bankok és egyéb szolgáltatók adatkezelési gyakorlatainak.

A kriptopénzek használata, a kriptopénzekbe történő befektetések ugyanakkor számos kockázatot hordoznak magukban. A fő kockázat – ahogy azt korábban már említettük – a kriptoeszközök árfolyamának volatilitása, amely nem teszi lehetővé, hogy értékmérővé/elszámolási egységgé váljanak, és csak korlátozott módon képesek ellátni a forgalmi és fizetési eszköz funkciókat a tranzakciók során. E probléma áthidalására hozták létre a – szintén korábban már említett – stablecoinokat. Ezek – elvileg – olyan kriptovaluták, amelyek stabil értéket/árfolyamot tartanak fenn a célárral – elsősorban USD-vel szemben. Bár az egyes stablecoinok stabilizálási mechanizmusai komplexek és eltérőek lehetnek, valamennyinek a célja azonos: stabil érték fenntartása a klasszikus pénzként való használat, azaz a felhalmozási egységként, fizetési és forgalmi eszközként, értékmérőként való használat érdekében. (Moin-Sirer-Sekniqi, 2019)

A kriptopénzekhez kötődő kockázatokat csoportosítani is lehet. Az első csoportot azok a kockázati források képviselik, amelyek a makrogazdasági környezetben találhatók. Ide sorolhatjuk például: a jogi szabályozás hiányosságát, a monetáris politikai eszköztár veszélyeztetését, vagy a befektetővédelem hiányát. A másik nagy csoportot a kriptopénzek technológiájával összefüggő veszélyforrások képezik. Ezek közé sorolhatjuk például: a folyamatosan változó technológiai környezetet, a fenntarthatósági problémákat és az előállítás magas energiaigényét,

2. ábra: Korcsoportok kriptodeviziza vételei 12 havi átlagban

Forrás: still.com (2022)

valamint a blokkláncadatok megváltoztathatatlanságából adódó kockázatokat. (Worddata.info, 2022), (Dutta, 2020)

A harmadik csoportot az önálló, az emberi tényezővel összefüggő kockázatok képezik, mint például az esetleges hacker-támadások, a téves utalások, illetve a megfelelő szakmai tudás nélküli befektetések. (Fletcher, 2022) A kockázatok negyedik csoportját a kereskedési technológiával összefüggő kockázatok alkotják, mint például a piaci likviditás bizonytalansága vagy a közvetítői szereplők megjelenése a kereskedésben. Ez utóbbival függ össze, hogy az elmúlt 5 évben közel 250 kriptotőzsde ment tönkre, amelyek közül a legnagyobb visszhangot az FTX összeomlása okozta 2022 novemberében. A fő problémát e tekintetben az jelenti, hogy a kriptotőzsdéken jelenlévő kriptopénzek felett valójában nem a tulajdonosa rendelkezik, hanem a kereskedő. (Redman, 2022)

Vizsgálataink szempontjából legnagyobb szerepe az emberi tényezők közé sorolt nem megfelelő szakmai ismereteknek és ezzel összefüggésben a kockázatok fel nem ismerésének, illetve alul becsülésének van. A kriptovalutákon alapuló befektetési formák oly mértékben váltak az elmúlt években elfogadottá a világban, hogy nagyon sokan úgy érzik, hogy komoly pénzügyi lehetőséget halasztanak el, ha nem fektetnek kriptoeszközökbe. Teszik mindezt nagyon sokan úgy, hogy közben nincsenek tisztában a kriptoeszközök mögött álló technológiai architektúrával és működéssel, az ebből adódó kockázatokkal. (Bullmann–Klemm – Pinna, 2019)

Vizsgálataink célja az volt, hogy felmérjük a 18-30 éves korosztály körében a kriptopénzeknek a pénzügyi befektetéseken belül elfoglalt szerepét, a kriptopénzeknek és az azokkal összefüggő kockázatoknak az ismertségét.

EREDMÉNYEK

Vizgálatunkat 2022 november 1. és december 15. között végeztük el. Az online kérdőíves felmérés a Google Forms felületén zajlott le. A kérdőívben szereplő kérdések jellegüket tekintve zártak voltak, amelyek között szerepeltek alternatív, szelektív és skálázott kérdések is. A kérdőívet 224 fő töltötte ki. A kérdőív bevezető részében felhívtuk a figyelmet arra, hogy csak 18 és 30 év közötti korosztály szerepeljen a kitöltők között. A kérdőív terjesztésére zömmel felsőoktatási intézményben tanuló hallgatók és pályakezdő fiatalok körében került sor. A kérdőíves felmérés során kapott adatokat MS Excel 2011 es verziójával értékeltük ki.

A kérdőívben szereplő kérdések három – egymástól jól elhatárolható – témakör köré csoportosíthatók. Az első csoportban a személyes (demográfiai) kérdések kaptak helyet, s ezekre minden kitöltő válaszolt. A második csoportba a befektetési jellemzőkkel, attitűdökkel kapcsolatos kérdések kerültek, amelyeket csak azon válaszadóknak kellett kitölteniük, akik a kérdőív kitöltésekor, vagy azt megelőzően már rendelkeztek pénzügyi befektetésekkel. A harmadik kérdéskör pedig célzottan a kriptovalutákkal kapcsolatos kérdéseket ölelte fel, amelyek megválaszolására ismét minden kutatásban résztvevő személyt megkértünk.

A kérdőívünk első részében, arra voltunk kíváncsiak, hogy a kitöltők milyen személyes háttérrel rendelkeztek. A személyes adatok között a

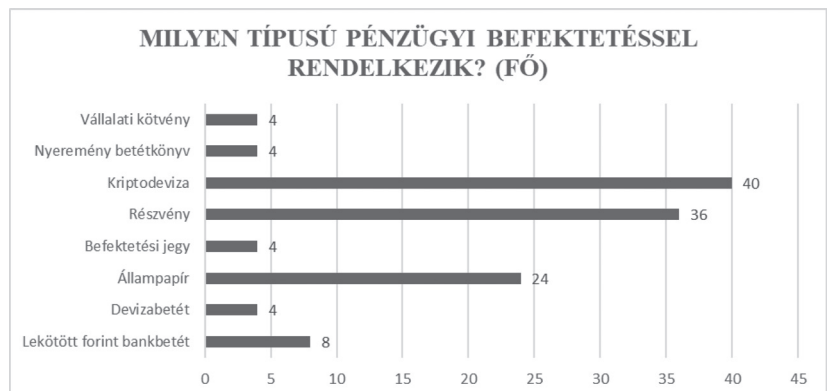
főbb demográfiai adatokra tettünk fel kérdéseket (nem, életkor, lakóhely, iskolai végzettség). A korcsoport jelen kérdőívben adott volt, mert kifejezetten a 18 és 30 év közötti fiatalokat kerestük meg a kérdőívünkkel. A válaszadók közel 68%-a nő volt, míg a 32%-a férfi. A lakóhely alapján történő megoszlás a főváros. nagyváros, kisváros között egyenletes volt (25-30 %), csak a falu/község volt aluldimenzionált volt a mintában (16 %). A kérdőívet kitöltők közül 160 fő gimnáziumi vagy szakközépiskolai érettségivel rendelkezett, 44 főnek volt egyetemi vagy főiskolai diplomája, s további 20 fő pedig OKJ-s képzettséggel, vagy felsőfokú szakképesítéssel rendelkezett.

A személyes kérdések után áttértünk a következő kérdéscsoportra, amely a kitöltők befektetési szokásait, a meglévő portfólióik összetételét vizsgálta. Az ebben a kérdéscsoportban szereplő kérdésekre, csak azoknak kellett válaszolniuk, akik – bevallásuk szerint rendelkeztek a kérdőív kitöltésekor, vagy azt megelőzően – valamilyen pénzügyi befektetéssel. A 224 válaszadó közül csak 88 fő, tehát az összes válaszadó 39 százaléka rendelkezett már valamilyen pénzügyi befektetéssel. Ez jelzi azt, hogy a fiatal korosztály vagy nem rendelkezik még szabad, befektethető pénzeszközökkel, vagy ha rendelkezik is azt inkább bankszámlán vagy készpénzben tartja ahelyett, hogy befektetné. Ez főleg azért probléma, mivel a felmérés 2022 4. negyedévében zajlott, amikor az év/év alapú infláció már a 20 százalék fölötti tartományban járt, vagyis a be nem fektetett pénzügyi megtakarítások reálértéke jelentősen csökkent.

Azok, akik rendelkeztek pénzügyi befektetéssel, – saját bevallásuk szerint viszonylag gyakran követik a pénzügyi befektetések értékének alakulását. A megkérdezettek 19%-a napi szinten, 41%-a heti szinten, 27%-a havi szinten míg 13%-uk éves szinten foglalkozik a befektetéseivel, vagyis közel kilencven százalékról elmondható, hogy viszonylag aktívan kezelik a portfóliójukat.

A kérdőívünkben arra is kerestük a választ, hogy a fiatal generáció mibe fekteti a pénzét. A pénzügyi befektetéssel rendelkező válaszadók leginkább kriptodevizába és részvénybe fektetik a pénzüket. A harmadik legnépszerűbb befektetési forma az állampapír volt. A többi befektetési forma jelentősége a portfóliókban elhanyagolható volt. Megjegyezzük, hogy e kérdésre több válasz is megjelölhető volt, ezért nem egyezik meg a válaszok száma a válaszadók számával.

A kérdőív következő két kérdése arra irányult, hogy a válaszadóknak milyen a kockázathoz való viszonyuk, mennyire tartják magukat kockázatkérülőnek, illetve, hogy mennyi-

3. ábra: Milyen típusú pénzügyi befektetéssel rendelkeznek?

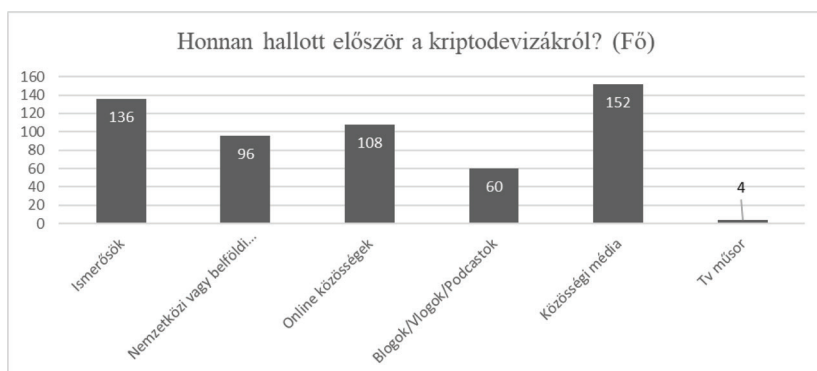
Forrás: Saját szerkesztés kérdőíves felmérés alapján

re fontos számukra az, hogy veszteségmentesen hozzáférhessenek a befektetésükhöz. A kockázati attitűdöt egy öt fokozatú skálán lehetett értékelni. A válaszadók 36%-a tartotta magát erősen kockázatkerülőnek, 23% inkább kockázatkerülőnek, 23% vallotta magát kockázat közömbösnek, 13% tartotta magát inkább kockázat kedvelőnek és csupán 5%-uk tartotta magát kifejezetten kockázat kedvelőnek. A következő kérdés kapcsán pedig a válaszadók 90%-a válaszolta azt, hogy számára kiemelten fontos vagy fontos az, hogy veszteség nélkül hozzáférhessen a befektetéséhez, vagyis veszteségmentesen likvidd tegye azt. Ez azért tekinthető meglepőnek, mivel – ahogy korábban láthattuk – a válaszadók többsége kriptovalutába, vagy részvénybe fektette a pénzét, amely befektetési formák nem nevezhetők kockázatmentes, de még csak alacsony kockázatú befektetésnek sem, s veszteségmentes likvidálhatóságról (sőt akár likvidálhatóságról) sem beszélhetünk az esetükben. Ebből az is következik, hogy a pénzügyi befektetéssel rendelkező válaszadók nagy része nem képes reálisan felmérni a befektetési termékekben rejlő kockázatokat, vagy alul becsüli a saját kockázatvállalási hajlandóságát.

A kérdőív harmadik kérdéscsoportja célzottan a kriptovalutákkal kapcsolatos általános ismertségre, illetve e befektetési termékekben rejlő kockázatok ismertségére fókuszált. E kérdésekre megválaszolására ismét valamennyi válaszadót megkértünk. A válaszadók 97%-a hallott már korábban a kriptovalutákról, míg 3%-uk nem.

A válaszadók leginkább a közösségi médiából és az ismerősi körből értesültek a kriptodevizákról először. Ezeket követte információ forrásként a nemzetközi vagy belföldi sajtó, illetve a blogok/vlogok/podcastok. A televízió nem tekinthető ebből a szempontból releváns információ forrásnak. Azt a következtetést vontuk le ebből, hogy a fiatalok leginkább a közösségi médiaplatformokat használják leginkább, vagy ismerősöktől tájékozódnak. Meglepetés volt az is, hogy a nemzetközi és belföldi sajtót gyakrabban jelölték a válaszadók, mint a blogokat/vlogokat/podcasteket pedig előzetes várakozásaink szerint a közösségi média után ezek voltak várhatóak a 2. legnépszerűbb információ közvetítőnek. A sajtón belül nem kérdeztünk rá külön a nyomtatott és az online sajtótermékekre, de valószínűsíthető, hogy e korosztály szempontjából az utóbbiaknak van lényegesen nagyobb szerepük.

A következő kérdés arra irányult, hogy mely kriptodevizákról hallottak már korábban a válaszadók. Majdnem minden válaszadó hallott már a Bitcoinról és minden 2. válaszadó hallott már az Ethereumról. Ezek az adatok visszatükrözik a hétköznapi általános tapasztalatainkat. A harmadik legismertebb kriptoeszköz a Dogecoin volt. Ez első hallásra talán meglepőnek tűnhet, a Dogecoin a 2021-es év elején lett széles körben ismert, mikor a Twitter és Tesla tulajdonos Elon Musk népszerűsítette a Twit-

4. számú ábra: Honnan hallott először a kriptodevizákról

Forrás: Saját szerkesztés kérdőíves felmérés alapján

teren, s az online sajtóban és a közösségi médiában is intenzíven foglalkoztak e kriptodevizával egy rövid ideig. Mivel – mint korábban láttuk – e korosztály leginkább az online felületekről tájékozódik, így már nem annyira meglepő a Dogecoin ismertsége. Megjegyezzük, hogy e kérdés kapcsán is több válasz volt megjelölhető, ezért a megoszlási viszonyszámok összege meghaladja a 10 százalékot.

Arra is kíváncsiak voltunk, hogy a válaszadók mennyire ismerik a kriptovaluták működési rendszerét. Ezt egy 5 fokozatú skálán mértük. A válaszadók 25%-a semennyire nem ismerte a kriptovaluták működését, 28,6% kis mértékben, 25% közepesen, 12,5% eléggé jól, 8,9% pedig teljesen mértékben ismerte a kriptovaluták mögötti technológiát. Ez azt mutatja, hogy bár a fiatalok hallottak a kriptovalutákról, de azok működéséről kevés ismeretük van, pedig egy kriptodeviza befektetés esetén érdemes azt is tudni, hogy a bloklánc-technológia hogyan is működik. Mivel szubjektív értékítéletet tükröznek a válaszok, valószínűsíthető, hogy némi pozitív torzítás jelenik meg az összképben. Azok, akik nem vagy kevésbé ismerik a technológiai hátteret, feltehetőleg valós ítéletet mondanak magukról, akik viszont a technológia ismerőinek vallják magukat, korántsem biztos, hogy minden technológiai részlettel és kockázattal tisztában vannak. Ebből arról következtethetünk, hogy a fiatalok leginkább vagy a gyors meggazdagodás reményében fektetnek kriptodevizákba, vagy vicces ötletnek tűnik számukra ez.

Az előző következtetést cáfolja meg a következő kérdés, melyben arra voltunk kíváncsiak, hogy vásároltak-e már korábban kriptovalutát. Itt 48 válaszadó válaszolt igennel és 176 pedig nemmel. A 48 igen annak is megfelel, akik eléggé jól, vagy teljesen mértékben ismerik a kriptovaluták működését. Ebből azt vonhatjuk le, hogy leginkább mégis olyan személyek vásárolhattak már korábban kriptovalutát, akik ismerik a működési elvüket is.

A kérdéseink között az is megjelent, hogy a válaszadók szerint mennyire tartják veszélyesnek a kriptodevizákat. A többség eléggé kockázatosnak, nagyon kockázatosnak vagy közepesen kockázatosnak tartja a kriptodevizákat. Ők a válaszadók 95%-át

1. számú táblázat: Mely kriptodevizákat ismeri az alábbiak közül (Fő illetve százalék)

Bitcoin	Ethereum	Solana	Dogecoin	USD Coin	Cardano	Tether	Avalanche	Polkadot
220	116	48	104	56	44	48	12	56
98,2%	51,8%	21,4%	46,4%	25%	19,6%	21,4%	5,4%	25%

Forrás: Saját szerkesztés kérdőíves felmérés alapján

2. számú táblázat: Milyen típusú kockázat a legjelentősebb a kriptodevizákba történő befektetés során? (Fő illetve százalék)

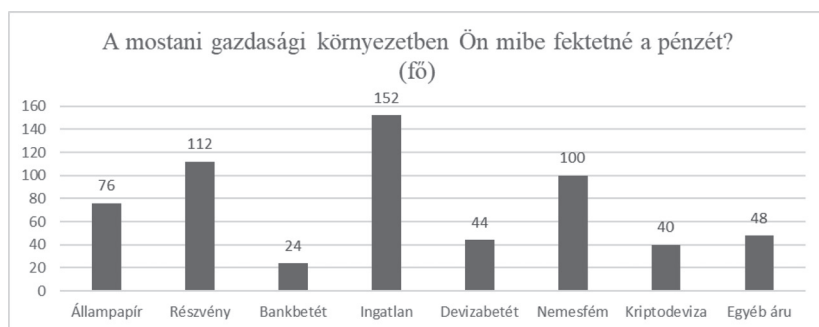
Kamatkockázat	Árfolyamkockázat	Újrabefektetési kockázat
20	176	28
8,9%	78,6%	12,5%

Forrás: Saját szerkesztés kérdőíves felmérés alapján

5. számú ábra: Kinek kellene szabályoznia a kriptodevizák piacát?

Forrás: Saját szerkesztés kérdőíves felmérés alapján

6. számú ábra: A mostani gazdasági helyzetbe Ön mibe fektetné a pénzét?

Forrás: Saját szerkesztés kérdőíves felmérés alapján

3. számú táblázat: Menyire csökkenti a jelenlegi gazdasági- és energiaválság a kriptodevizák népszerűségét? (Fő és százalék)

Nem változtat a népszerűségükön	Kis mértékben fog változni a népszerűségük	Nagy mértékben fog változni a népszerűségük
48	116	60
21,4%	51,8%	26,8%

Forrás: Saját szerkesztés kérdőíves felmérés alapján

teszik ki. A maradék 5% találja a kriptodevizákat nem kockázatos pénzügyi befektetésnek.

Kíváncsiak voltunk arra is, hogy a kérdőívet kitöltők körében, hogy milyen típusú kockázatot tartanak a legjelentősebbnek a kriptodevizákba történő befektetés során. Ahogy a fentebb látható táblázatban is látható, az árfolyamkockázatot jelölték meg legtöbben, ami megegyezik az általános hiedelemmel, és összeillik azzal, hogy a volatilitás miatt, ez a legnagyobb kockázat a kriptodevizákba történő befektetések során.

Fontosnak találtuk megkérdezni azt, hogy kinek kellene szabályoznia a kriptodevizák piacát. A fentebb látható ábra alapján a válaszadók 57,1%-a szerint nemzetközileg egységes szabályrendszer kellene a kriptodevizák piacára. 19,6% szerint nem szükséges szabályozni a kriptopiacot, megfelelne számukra a mostani helyzet. A válaszadók 14,3% szerint Európai szinten kellene egységes szabályrendszert kialakítani, míg 8,9% szerint

kellene csak nemzeti szinten egységes szabályrendszert kialakítani. Ez az eredmény egyezik azzal a korábban feltett hipotézissel, hogy a fiatalok vagy nemzetközileg egységes szabályrendszert szeretnének a kriptodevizák piacán van nem szükséges szerintük szabályozni a piacot, mert ha minden nemzet külön-külön szabályrendszert alkotna rá, az még több adóügyi problémát hozhatna fel, mint a mostani helyzet.

Arra is kíváncsiak voltunk a kérdőív során, hogyha lenne rá mód, akkor támogatnák-e a kitöltők egy szabályozott nemzeti kriptodeviza létrehozását. A megkérdezettek több mint fele, 51,8% nem tudta erre a választ, 28,6%-a támogatná, míg 19,6%-a elutasítaná az ilyen módon történő új nemzeti valuta létrehozását.

A kockázatok után kíváncsiak voltunk arra is, hogy a fiatalok hallottak-e a stablecoinokról, amelyek éppen az árfolyamkockázatot kerülnek ki. A 224 válaszadó közül 156 fő még nem hallott róluk, 28 fő hallott már róla, de nem tudja mire szolgálnak, 40 fő pedig hallott a stablecoinokról, és tudja, hogy milyen célt szolgálnak ki. Ezt mutatja, hogy bár a fiatalok tudják, hogy a kriptovalutáknál az árfolyamkockázat az egyik legnagyobb veszély, de nem tudnak arról, hogy hogyan lehetne ezt veszélyt kiküszöbölni.

A kriptodevizák után, arról is megkérdeztük a kérdőívet kitöltőket, hogy a jelenlegi gazdasági környezetben mibe fektetnék a pénzüket. A legtöbben az ábra alapján ingatlanba, részvénybe vagy nemesfémbe fektetnék be. Az ingatlan és a nemesfémek olyan eszközök, amelyek a köztudatban biztonságosnak tudottak, és a mostani gazdasági környezetben úgy tűnik, a fiatalok is a biztonságos befektetéseket választanának és ez összefügg azzal is, hogy korábban a statisztikák alapján a fiatalok inkább kockázatosabbak.

Arra is kíváncsiak voltunk, hogy a válaszadók szerint a jelenlegi gazdasági- és energiaválság a kriptodevizák népszerűségét mennyivel csökkentik majd. A táblázatban látható eredmények alapján, a kérdőívet kitöltők szerint kis mértékben fog változni a népszerűségük, és majdnem egyforma szinten vannak azok a válaszok, melyek szerint nagy mértékben fog változni a népszerűségük és az, hogy nem változtat majd a mostani helyzet a népszerűségükön.

A kockázatok során azt is szeretnénk volna megtudni, hogy a részvénypiacot vagy a kriptopiacot találják manapság kockázatosabbnak. A válaszok alapján a legtöbben, 116 fő mindkettőt ugyanolyan veszélyesnek találja, 72 fő szerint a kriptopiac a kockázatosabb, míg 36 fő szerint a részvénypiac a kockázatosabb.

A jövővel kapcsolatban is megkérdeztük még a válaszolókat. Affelől érdeklődtünk, hogy szerintük 5 év múlva népszerűbbek lesznek-e a kriptodevizák. A megkérdezettek 58,9%-a szerint biztosan népszerűbbek lesznek a kriptodevizák 5 év múlva, 33,9% szerint nem fog változni a megítélésük, míg a maradék 7,2% szerint a piacukat addigra összeomlanak, vagy nemzeti szinten fogják betiltani a kriptodevizákat.

ÖSSZEGZÉS

Az elmúlt évtizedben tapasztalt rendkívül alacsony hozamkörnyezetben a befektetők keresték azokat a befektetési lehetőségeket, amelyek pozitív reálhozamot voltak képesek biztosítani. Mivel a kockázatmentes, illetve az alacsony kockázatú befektetési termékek között ilyen nem találtak, az érdeklődésük a magasabb kockázatú termékek irányába mozdult el. Az elmúlt évtizedben világviszonylatban tapasztalható pénzösség megnövelte a szabad pénzeszközök állományát, így a kockázatosabb termékek irányába a kereslet folyamatosan nőtt. Nem volt véletlen, a 2010-es évek szinte töretlen részvénypiaci hozamemelkedése. A részvények és az egyéb tőzsdén kereskedett termékek (pl. ETF-ek,) iránt megnyilvánuló növekvő kereslet mellett – főleg a fiatalabb korosztály körében – megnőtt az igény az újabb típusú befektetési termékek iránt is. Ezen igény kielégítésének egyik lehetséges formáját képezik a kriptopénzek. A kriptopénzek iránti érdeklődés és kereslet felfutását azonban nem feltétlenül követte a befektetések kockázatainak kellő mélységű felmérése. Kérdőíves vizsgálatunk során arra a kérdésre kerestük a választ, hogy a hazai 18 és 30 éves korosztály tagjai hogyan viszonyulnak a pénzügyi, azon belül a kriptodevizákba történő befektetésekhez, ismerik-e és képesek-e kezelni a termékek kockázatait. A kérdőívet kitöltő 224 személy tekintetében megállapítottuk, hogy alapvetően kockázatkerülő, a kriptopénzek mint befektetési termék iránt elsősorban azok érdeklődnek, akik – saját bevallásuk szerint – ismerik a mögöttes technológiát is. A kockázatok felismerése tekintetében nem ilyen egyértelmű a kép. Ugyanakkor a válaszadók nagytöbbsége szerint amennyiben nemzetközileg egységes szabályrendszer mentén kerülne a kriptopénzek kibocsátása és a piac szabályozása, akkor közép-hosszú időtávon belül valószínűnek tartják, a kriptopénzek még szélesebb körű elterjedését, s akár egy kellően diverzifikált portfólió egyik lehetséges elemeként is tekintenek rájuk. Természetesen – mint korábban már hangsúlyoztuk – a levont következtetések a vizsgált mintára tekinthetők adekvátnak, s nem általánosíthatók.

IRODALMI FELDOLGOZÁS

- AMANI MOIN – EMIN GUN SIRER – KEVIN SEKNIQI, (2019): „A Classification Framework for Stablecoin Designs,”
- BARANYAI ZSOLT – CSERNÁK JÓZSEF – HUZDIK KATALIN – SZÉLES ZSUZSANNA (2019): Lakossági megtakarítások és befolyásoló tényezői: Empirikus kutatások tapasztalatai Budapest, Magyarország : Nemzeti Közszolgálati Egyetem Közigazgatási Továbbképzési Intézet, 56 p.
- BARANYI ARANKA – BENCSIK MÁRTA – CSERNÁK, JÓZSEF (2021): A lakosság megtakarítási attitűdjének vizsgálata egy konkrét felmérés alapján In: Csiszárík-Kocsir, Ágnes; Varga, János; Garai-Fodor, Mónika (szerk.) Vállalkozásfejlesztés a XXI. században 2021/1. kötet : Üzleti megoldások és gyakorlati tapasztalatok a menedzsment területén Budapest, Magyarország : Óbudai Egyetem, Keleti Károly Gazdasági Kar 209 p. pp. 6-27., 22 p.
- BULLMANN, D. – KLEMM, J. – PINNA, A. (2019): In search for stability in crypto-assets: are stablecoins the solution?. ECB Occasional Paper, (230).
- DELL'ERBA, M. (2019): Stablecoins in Cryptoeconomics. From Initial Coin Offerings (ICOs) to Central Bank Digital Currencies (CBDCs). New York University Journal of Legislation and Public Policy, Kiadás előtt. pp. 44. <https://ssrn.com/abstract=3385840> Utolsó letöltés: 2023.01.08
- DEMBINSKI, P. H. (2018): Etika és felelősség a pénzügyi életben. Budapest, KETEG Oikonomia Kutató Intézet Alapítvány
- DIRK BULLMANN, J. K. (2019): In search for stability in crypto-assets: are stablecoins the solution? European Central Bank
- DUTTA, S. (2019): How Ethereum Reversed a \$50 Million DAO Attack! <https://levelup.gitconnected.com/how-ethereum-reversed-a-50-million-dao-attack-cee528d8c030> Utolsó letöltés: 2022.12.16
- FLETCHER, E. (2022): Reports of Romance Scams Hit Record Highs in 2021 <https://www.ftc.gov/news-events/data-visualizations/data-spotlight/2022/02/reports-romance-scams-hit-record-highs-2021> Utolsó letöltés: 2022.12.16
- FRANK GOGOL: Study: 94% of Crypto Buyers are Gen Z/Millennial, but Gen X is Outspending Them (stilt.com, 2022)
- GARAI-FODOR M. – CSISZÁRIK-KOCSIR Á. (2018): Értérendalapú fogyasztói magatartásmodellek érvényessége a Z- és Y-generáció pénzügyi tudatossága esetén, Pénzügyi Szemle, 2018/4 szám, 518-536. old.
- GÁSPÁR SÁNDOR – PATAKI LÁSZLÓ – BARTA ÁKOS – THALMEINER GERGŐ – ZÉMAN ZOLTÁN (2023): Consumer Segmentation of Green financial Products Based on Sociodemographic Characteristics JOURNAL OF RISK AND FINANCIAL MANAGEMENT 16 : 2 Paper: 98, 19 p. (2023)
- GYÓRFI A. – LÉDERER A. – PALUSKA F. – PATAKI G – TRINH A. T. (2019): Kriptopénz ABC, HVG Kiadó, 87-88 p. <https://coinmarketcap.com/> Utolsó letöltés: 2023.01.10
- KATONA TAMÁS (2019): Új generációs kriptoeszközök: A Stablecoinok 87 p.
- KLAPPER, L. – LUSARDI, A. – PANOS, G. A. (2012): Financial Literacy and the Financial Crisis. The World Bank Development Research Group Finance and Private Sector Development Team February 2012. Policy Working Paper 5980. 55. p.
- LEE, S. (2018): Explaining Stable Coins, The Holy Grail Of Cryptocurrency <https://www.forbes.com/sites/sherman-lee/2018/03/12/explaining-stable-coins-the-holy-grail-of-cryptocurrency/#5014587c4fc6> Utolsó letöltés: 2022.12.20
- MATOLCSY, GY. (2022): Ideje betiltani a kriptovaluták bányászatát és kereskedelmét az EU-ban <https://www.facebook.com/jegybank/posts/1903701186480886> Utolsó letöltés: 2023.01.06
- NÉMET E. – BÉRES D. – HUZDIK K. – ZSÓTÉR B. (2016): Hitelintézeti szemle, Hitelintézeti Szemle, 15. évf. 2. szám, 2016. június, 153–172. o. Link: <https://hitelintezetiszemle.mnb.hu/letoltes/hitelintezeti-szemle-hun-20162-extra.pdf> Letöltés dátuma: 2023.01.10
- REDMAN, J. (2022): Since 2014, Roughly 42% of Failed Crypto Exchanges Have Disappeared Without a Trace for No Apparent Reason <https://news.bitcoin.com/since-2014-roughly-42-of-failed-crypto-exchanges-have-disappeared-without-a-trace-for-no-apparent-reason/> Utolsó letöltés: 2022.12.28
- SENNER, R. – SORNETTE, D. (2018): The Holy Grail of Crypto Currencies: Ready to Replace Fiat Money? Journal of Econo-

- mic Issues, Kiadás előtt. <https://ssrn.com/abstract=3192924>
Utolsó letöltés: 2022.12.15
- TATAY T (2009): A háztartások pénzügyi megtakarításai Magyarországon 134 p.
- THOMAS DOHMEN – ARMIN FALK – BART GOLSTEYN – DAVID HUFFMAN – UWE SUNDE (2018): Identifying the effect of age on willingness to take risks (voxeu.org, 2018)
- TÓTH, RÓBERT JÁNOS (2020): A vállalati pénzügyi stratégia kapcsolata a szervezeti pénzügyi kultúra tényezőivel 182 p., PhD értekezés Szent István Egyetem, Gazdálkodás és Szervezéstudományok Doktori Iskola

ZSÓTÉR BOGLÁRKA – NAGY PÉTER (2012): Mindennapi érzelmeink és pénzügyeink. A pénzzel kapcsolatos attitűdök és a materiális irányultság szerepe a pénzügyi kultúra fejlesztésében. Pénzügyi Szemle 3, pp. 310–321.

Worddata.info

„A KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS MINISZTERIUM ÚNKP-22-1 KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁGI PROGRAMJÁNAK A NEMZETI KUTATÁSI, FEJLESZTÉSI ÉS INNOVÁCIÓS ALAPBÓL FINANSZÍROZOTT SZAKMAI TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT”